

14
Ett gravfält från vikingatiden
på Kjuloholmen i Kjulo socken.

A. Hochmans grävningar
år 1925.

8 fotografier, 4 kartor.

Ett gravfält från vikingatiden på Kjulaholm
gärd i Kjulo socken.
1925.

Under det nordiska museimanna- och arkeologmötet i Helsingfors (29/6 - 5/7 1925) mottog jag ett brev av fi-
delkommisariern på Kjulaholm, medicine professorn fri-
herre Axel Cedercreutz, som meddelade mig att vid
det pågående fördjupandet av gödselstaden på Kjulo-
holm ett antal skelettgraver från vikingatiden
blivit upptäckta. Detta brev var daterat den 22 juni
1925, men nådde mig av olika skäl först 10 dagar
senare. Den pågående kongressen och tjänstgöring
efter dess avslutning uppehöll mig ännu till den 9.
juli i Helsingfors och först den 10. på förmiddagen anlän-
de jag till Kjulaholm. Under den långa mellan tiden
mellan brevets avsändande och min ankomst hade
grävningens arbetena på gödselstaden fått vila, men något
större gagn för fyndplatsens rikhinniga undersökning
hade detta uppskov icke medfört, ty, sedan då brevet
rändes i väg, hade den vida större delen av området
blivit utgrävd och minst 13 gravar blivit öppnade.
Till all lycka hade prof. Cedercreutz tagit vara på
fynden samt sett till att varje gravs innehåll förva-
rades skilt för sig. Ett par gravar lät han taga upp i
klump, med den sand, i vilken föremålen lögo inbäddade.
Innan prof. C. underrättades om fynden, hade dock nå-
gra gravar kunnit bli utgrävda och de i dem hittade
föremålen blandas om varandra. Utan tvivel ha des-

utom många mindre föremål blivit kastade på sandstranden och bortförda. Över fyndområdet har prof. C. uppgjort en karta, på vilken gravarnas läge är angivet efter arbetarnas uppgifter.

Gravfältet ligger på Luoto eller Kögliönsaari, den stora holme i Kögliönjärvi eller Kjeloträsk, på vilken själva gården och socknens kyrka äro belägna. Gudsdelstaden, vid vars fördjupande gravarna blivit anträffade, bildar en 33,5 m lång och 23,4 m bred fyrkant, som på alla sidor är omgiven av gårdens ekonomiska byggnader. Denna byggnadskomplex ligger ca 100 m S^W från bryggan till fingan över ~~den~~ sundet W om holmen, vid ^{den} basen av den långa smala udde, som från holmens bredare del skjuter ut mot N. Den is, som utgående från sjöns nordöstra strand (Tare hemman) sträcker sig dels som sandbank under vattenytan, dels över holmarna Kirkkosaari, Lallinsaari och Kögliön-saari till Ythilänötra på sjöns östra strand och därifrån fortsätter ut S^O, har på Kögliönsaaris centrum sin högsta platta. På den norra änden av denna platta är gravfältet beläget. Den har här en tämligen brant sluttning mot sundet i W^{*}; mot N och Ö äro sluttningarna lindrigare och mot S höjer sig marken något.

Såsom nyss nämnades mäter gudsdelstaden 33,5 m i längd och 23,4 m i bredd. Av denna areal har hittills endast den större södra hälften ca 23,4 x 18,3 m blivit tagen under arbete och i och för cementering fördjupats med något över en meter. Den mindre

* över vars vattenyta den höjer sig ca 7,5 m [aug. 1925].

norra delen skall först nästa år grävas ut, en lycklig omständighet, som kommer att möjliggöra en vetenskaplig undersökning av de där till äventyrs ännu befintliga gravarna. Att sådana komma att påträffas, är mycket sannolikt, emedan de tre gravar, vilka jag ännu upptäckte, lägo dels omedelbart invid, dels endast 1 m från det nu utgrävda och cementerade området norra rand.

Flerparten av de för min ankomst upptagna gravarna lägo i områdets sydvästra del. De äro i syn till antalet - på Cedercreutz's karta betecknade med bokstäverna C, D, H, I, J, L och M. Ett litet stycke O om denna grupp lägo gravarna E. 4-5 m N om huvudgruppen lägo K och B, samt cirka 3 m SO om områdets nordvästra hörn gravarna A. Invid urinbrunnen (se kartan) hittades enstaka föremål (gravarna F), röder om den en lekbruka. I områdets östra hälft upptar Cedercreutz's karta blott 2 lekbrukor, hittade vid G, samt 1,50 m längre åt N "bjällror m. m.", som uppenbart måste ha hört till en eller ett par gravar; i sydvästra delen upptar kartan "Krokiga järn", d. v. s. liar eller skäror och således ännu en grav. I allt synes antalet nu uppgrävda och mer eller mindre förstörda gravar stiga till 16 eller 17. De flesta gravarna anträffades enligt arbetarnes uppgifter cirka 80 cm under den nu nuvarande jordytan, gravarna A på ungefär 1 meters samt de i närheten av G hittade föremålen på c. 60 cms djup. Angående gravarnas innehåll hänvisas till mu-

reets katalog Nr 8602: 1-195.

Då jag anlände till Kjuloholm, återstod för mig endast att undersöka ett 1-2,50 m brett bälte längs områdets norra kant samt ett delvis redan bortskaktat parti av 2-3 m ^(bred) ~~lång~~ och 3 m långt mellan urinbrunnen och detta bälte.

Till först undersöktes det sistnämnda området, I på kartan. I närheten av brunnen hittades här och där kringspredda, på olika djup, men alla något högre än de av arbetarna funna gravarna, ett antal kvinnosmycken såsom bronskedjor, en fågelformig och en lyrförmig hängsmycke, en bjällra, en fragmentarisk blå glaspärle, ett par spiralfingerringar, ett armband, små spiralsör av brons från förklädes- eller mantelfällen en sölja, en remtunga, vidare delar av en skara eller lje, keramikbitar samt spikar, klinknaglar ^{fiskelurens träbitar} och näverbitar (8602 A: 1-36). Dessa föremål härredde synbarligen från förstörda gravar, vilkas innehåll blivit kringkastat. I själva verket skola vid urinbrunnens anläggning en eller ett par gravar blivit anträffade. ^{Stipulerade två förstörda gravar, ryms lags legat inom området I.} Till en av dessa gravar hörde väl också en fragmentarisk människoskalle, som låg med hjässan neråt i sanden vid punkt 17 (jfr. kartan). Den hade jämte de andra sakerna vränts åt sidan och därpå åter täckts med sand. Denna skalle var för övrigt märklig genom sin flyende panna och sina starkt framträdande ögonben. Den gjorde intryck av att ha tillhört en idiot eller också att ha blivit avsiktligt deformerad under den ifrågavarande individens barndom.

Kvinnogras 1.

Vid sandens avskaktande, som med hänsyn till den tillämnade cementeringen måste ske med en viss hast, anträffades nu nära områdets östra rand och på 1,10-1,30 m djup under jordytan rester av en kvinnogras med huvudändan i S.V. Tyvärr hade gravens fotända och en del av dess södra rand redan hunnit bli avgrävd av gärdens arbetare, innan jag kom tillställes och kunde bejda gravens fullkomliga förstörelse. En del av bröstpartiet sånades liksom och högra armens smycken kunde icke anträffas, emedan de sannolikt redan blivit kastade på sandlassen. Vid huvudändan påträffades över en yta av 60 cm längd och 20-35 cm bredd nästan helt förmutnade rester av tyg, möjligen även av skinn. De bildade ett tunt, något mörkare skikt i sanden med något större fasthet än denna och kunde blott med svårighet tillvaretagas, emedan de oftast vid beröring smula-depig-sänder. Möjligen hörde dessa rester dels till en päls, på vilken liket låg, dels till en mantel, som var bredd över liket och av vilken-att. döma av de här funna smyckenas läge - endast den övre delen återstod; eller också är här fråga om ett kortare plagg som var kastat över likets huvud, hals och övre delen av bröstet samt sträckte sig ett gott stycke bortom hjässan. På fotografier nr 5 framträder dessa rester som en något mörkare yta och äro betecknade med bokstaven a. Nedan om dem synes på fotografi vid b och c (vid 4 och 6 på kartan nr) två runda spännbucklor av brens samt vid d (7-14 på kartan) pärlor och (vid 15 o. 16 på kartan) 2 tyska medeltidsmynt (det ena för biskop Adalbero I (929-964) i Metz). Mellan spännena o. pärlorna å ena sidan och vänstra armens spind-

armband (e på fotografi, 26 på kartan), en finger링 med
mittshöld (27 på kartan) samt rester av bröstkedjor
(f, resp. 17 - 23) å den andra sidan har en ca 15 cm
bred del av graven utan tvivel med brottstrecken
av bröstkedjorna blivit med ett spudtag avskuren
och kartad på sandlasset. Detta mellanrum fram-
träder på fotografien som en mörk ~~st~~ skugga.
Vid g på foton (21 på kartan) finnes en hästformig häng-
pygelvad och delvis under denna en annan genombuten
och hestformig, vid k, resp. 25, en svanformig hängpyg-
vad, vid i, resp. 29 en spålfingerring. Invid denna
läg vid 31 på kartan shaftdelen av en skära (?) samt
vid 30 en spik. Ett kedjefragment ses ytterligare vid j
(resp. 5) nära spännet b. (Jfr. katalogen 8602 A: 37 - 76)

Området II.

Då gårdens eller rättare den med cementering
ombetrodda byggmästarens tvänne arbetare under
mitt övervakande skreds till avskaktandet av san-
den från det 1 - 2,50 m breda bältet längs norra kan-
ten av ^{gödselbadens} ~~den~~ nu under arbete varande del, anträffa-
des ca 3,20 m öster om detta områdes nordvästra hörn
i ett djup av ungefär 60 cm under den ursprungliga
jordytan ett jämsvänd med segmentformig järnknapp
och relativt kort och rak parerstäng. Avskaknings-
arbetet fick då avbrytas på detta ställe och den
nyupptäckta graven undersöktes så omsorgsfullt som
situationen tillät det.

Mansgrav 2.

Gravens dimensioner kunna endast närmelävis
uppgivas: från de nästan helt och hållet försummade

lämningarna av en skalle, som låg 20-37 cm väster om svärdets knapp, ströckte sig ett tunt, något mörkare skikt ^{av} med större konsistens än sanden för övrigt med en bredd av ca 70 cm ungefär 2,20 m åt öster nordost. Prover på detta skikt undersöktes redovisade på museet och befunnes bestå dels av trärest, dels innehållande rester av tyg och skinn. Liket synes ha begravits i en kista, vars lock och botten under förmutningen pressats ihop; möjligen var en fyll utbedd över botten. Svärdet låg på likets högra sida. Väster om liket låg ca 60 cm nordväst om svärdets fästet en spjutspets med spetsen vänd mot sydväst och ca 65 cm nordväst om svärdets spets en annan spjutspets i motsatt riktning. Ungefär på likets bröst och underliv hittades tygröster samt några föremål, vilkas inbördes läge framgår av kartan nr 4: en spiralfingerring, ett stort hästskoformigt spänne, en renfördelare, som hör till svärdshänget, en remsöjja, 2 små pallformiga stenar av typen käärmen-kärnä-kivislager samt, närmare svärdet, en större kniv⁽²⁾. Närmare fotändan, ca 1,40 cm från skallen, låg en skära samt invid denna halvan av en filigranpärla av silver. Om dessa två föremål ursprungligen ha hört till gravens eller hästskammans från en förstörd kvinnograv, är tvivelaktigt. (Jfr katal. 8602 A: 90-III).

Mansgrav 3.

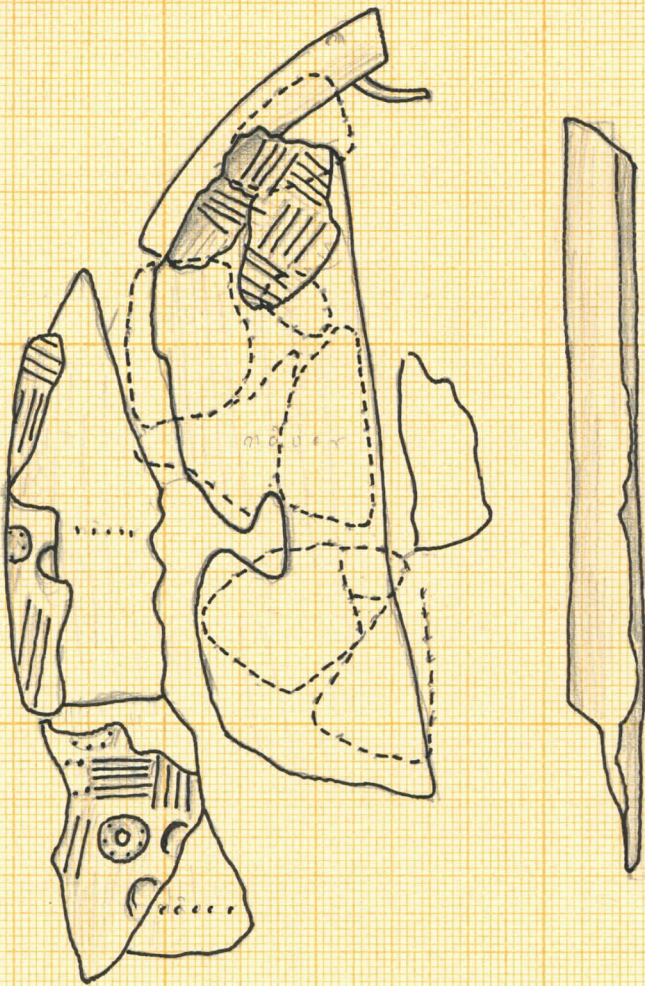
En knapp meter WSW om grav 2 anträffades en annan mansgrav med svärd och spjutspets. Denna låg på något större djup, ca 80 cm under den ursprungliga jordytan, men kunde till sin utsträckning icke nog be-

gränans. Svärdet låg i samma riktning som det i grov
2, d. v. s. med spetsen mot NO. När vindfästet
låg med spetsen mot SW en spjutspets. Ungefär 5 cm
om 5 cm svärdsklingans övre del finnes fragment av
bronsspiralier samt rester av skinn och näver (nr 29),
som om och 30 cm SO om svärdets knapp en fingerring
med glasögonformiga spiraländar av estländsk typ.
Ca 23 cm ON från denna hittades fragment av en kniv
med slida samt ytterligare 14 cm i samma riktning
en spiralring med mittsköld. Jfr katalogen
8602 A: 116-125.

Fält invid västra kanten av gödselstaden och ca
10 cm WSW från grov 3 hittades rester av en hird-
skalle jämte några ryggbåtar, sannolikt från
en ryttaregrav, som låg längre västerut under kör-
vägen väster om gödselstaden. Dessutom hittades
i området II högt upp i sanden här och där enbåda
föremål, som äro katalogiserade under nr 8602 A:
82-89.

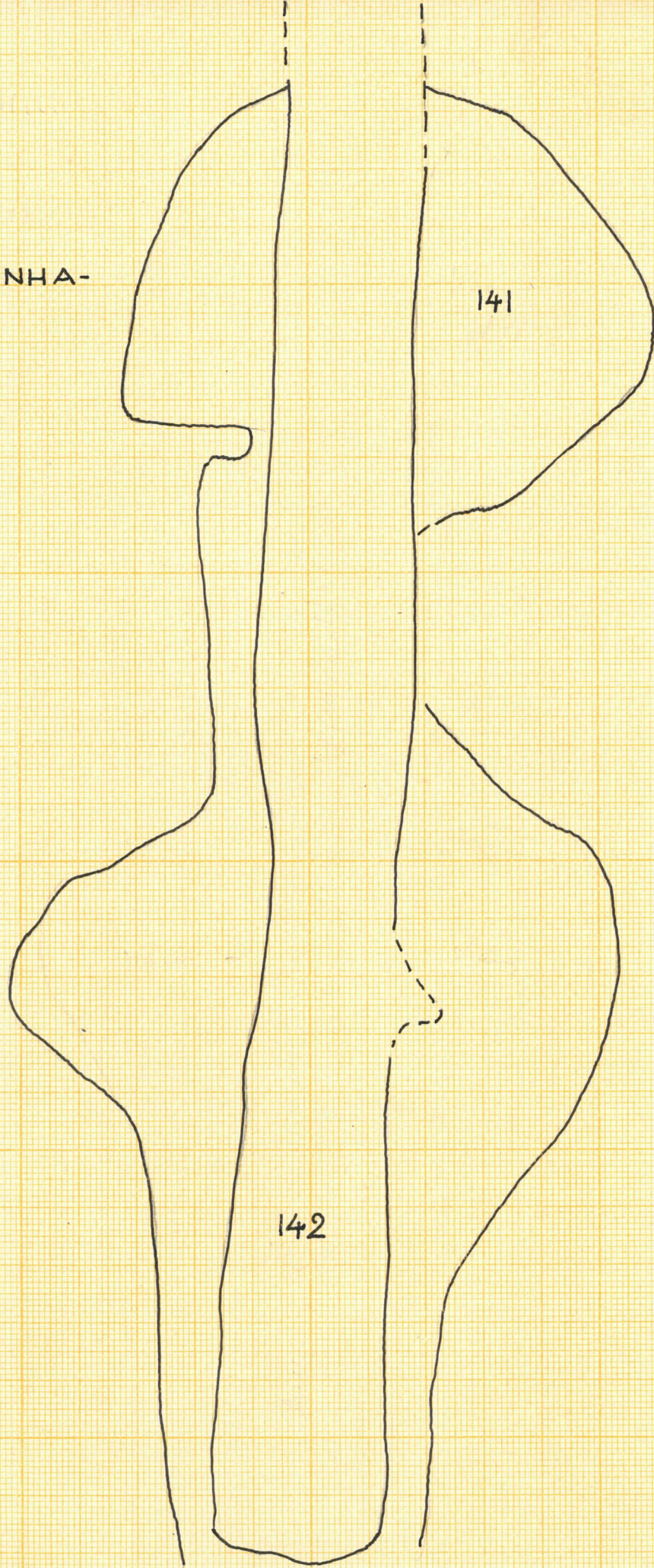
Vid ansiktandet av sanden längs återstoden av
det 1-2.50 m breda bältet längs gödselstadens norra
kant gjordes inga fynd.

Alfred Haeckman.

KÖYLIÖ, VANHAKARTANO
KALMISTO C
HAUTA L
GRAV L

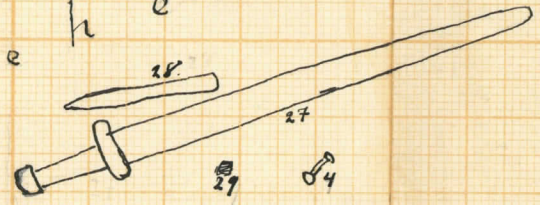
KÖYLIÖ, VANHA-
KARTANO
HAUTA K
8602:141-142

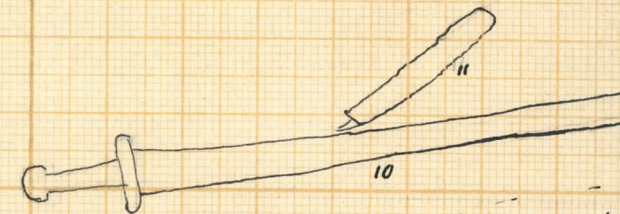
Lantatarhan v. 1925 korjatun osan pohjoinen r

ajotie

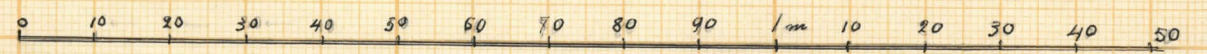
Miehenhauta 3

Miehenhau

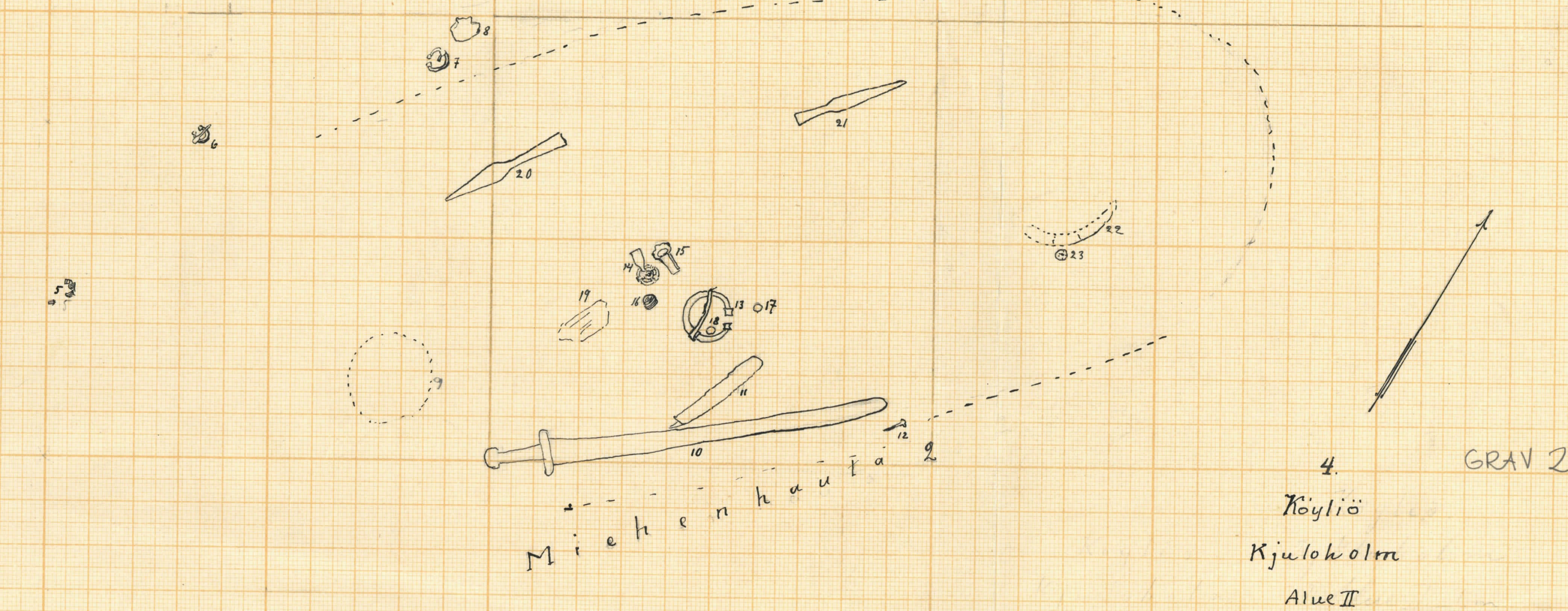

Miehenhauta no 3

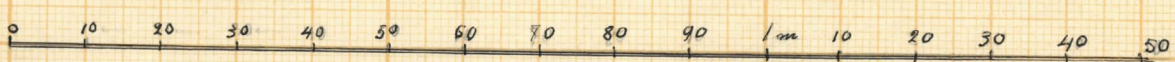
- 1 = osia hevosen pääkallosta (8602A:82).
- 2 = pronssikiertokkoita luimurusia (8602A:83).
- 3 = nauta (8602A:84).
- 4 = niittausnauta (8602A:85).
- 27 = miekka (8602A:116).
- 28 = keihään kärki (8602A:118).
- 29 = pronssikiertokko (8602A:119).
- 30 = sormus (8602A:120).
- 31 = veitsi (8602A:121).
- 32 = sormus (8602A:122).

1925 korjatun osan pohjoinen raja.

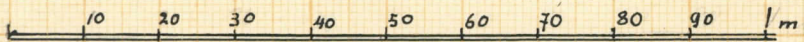
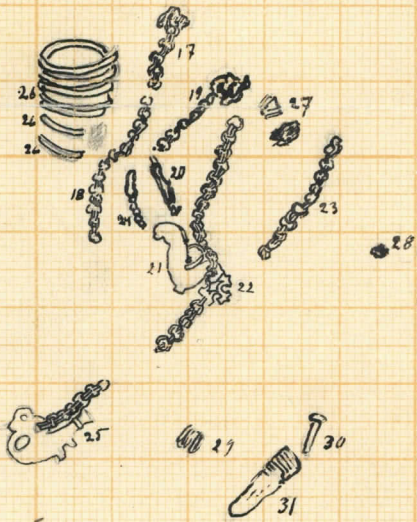

Miehen hauta

4. GRAV 2
 Köyliö
 Kjuloholm
 Alue II
 korjattavassa lantatarhassa.
 Miehen hauta no 2.

- 6 ja 7 = kaksi solkea (8602A:87, 88).
- 8 = savimaljan korva (8602A:89).
- 9 = pääkalon jäännöksiä (8602A:90).
- 10 = miekka (8602A:91).
- 11 = veitsi (8602A:94).
- 12 = naula (8602A:96).
- 13 = solki (8602A:97).
- 14 = hiinanajakaja (8602A:98).
- 15 = remeli, solki (8602A:99).
- 16 = sormus (8602A:100).
- 17, 18 = kaksi käänneentärajäkiveä (8602A:101, 102).
- 19 = puu- ja kangas-jäännöksiä (8602A:103).
- 20, 21 = kaksi keihäänkärkää (8602A:104, 105).
- 22 = riipä (8602A:106).
- 23 = hopeisen helmen puolikas (8602A:107).
- 24-26 = rautaesineiden katkelmia (8602A:112-114).

3.
Köyliö
Kjulo holm.
Alue I

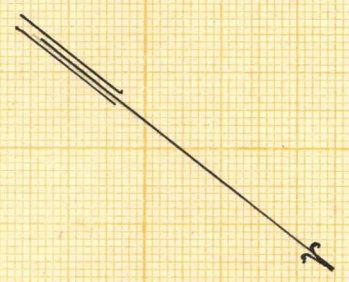
Naisen hauta no 1

2 ja 3 = pronssikierrukkoita (8602A:37,38).	23,24 = ketjunosia (8602A:59-61).
4 ja 6 = kaksi kupurasolkea (8602A:39,41).	25 = riipe ja ketjunosa (8602A:62,63).
5 = ketjunosa ja rautapala (8602A:40).	26 = rannerengas (8602A:64).
7-14 = helmiä (8602A:42-50).	27-29 = kaksi sormusta (8602A:66,69).
15 = Adalbero I:n (929-964) hopearaha (8602A:51).	28 = hiiltä (8602A:68).
16 = hopearaha (8602A:52).	30 = naula (8602A:70).
17-20 = ketjunosia (8602A:53-56).	31 = sirpinkäden sija (8602A:71).
21 = riipe, solki ja ketjunosa (8602A:57).	32,33 = saviasianpaljoja (8602A:72,73).
22 = riipe ja ketjunosa (8602A:58).	

Köyliö Kju loh olm

A. Hackmanin kairaukset
Alue I.

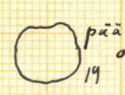
Virtsa kaivo

20

21

kol
hiltä

16

hiltä

15

13
12
14

6

6

7

9

8

hiltä

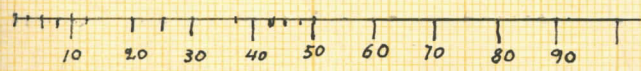
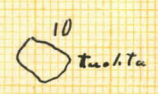
2

11

3
hiltä

1

a

b

c

2.
Köyliö

Kjuholm

ekmanin kairaukset v. 1925.

Alue I.

20

21

hiiltä

19
pääkallon
osu

luu

16

17

25

26
27
28
29
Saviastian
paljoja

23
hiiltä

hiiltä

18

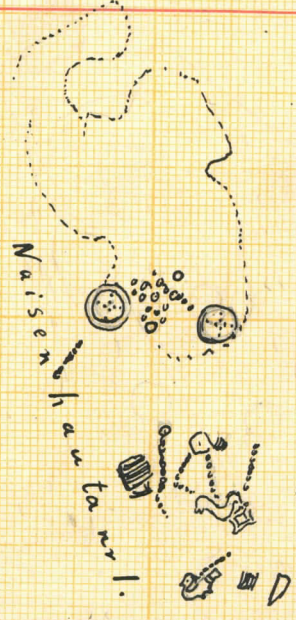
15

16

17

hiiltä

18

3

2

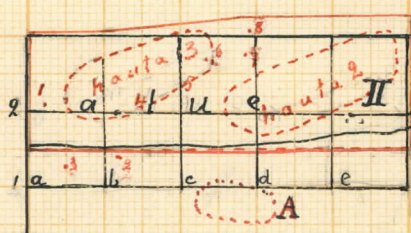
1

c

d

11.6
2.5

23.40

○ kivi

F

B

K

○ kivi

○ kivi

H

C

E

I

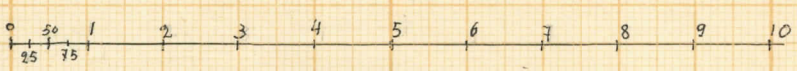
○ kivi
○ kivi

M

J

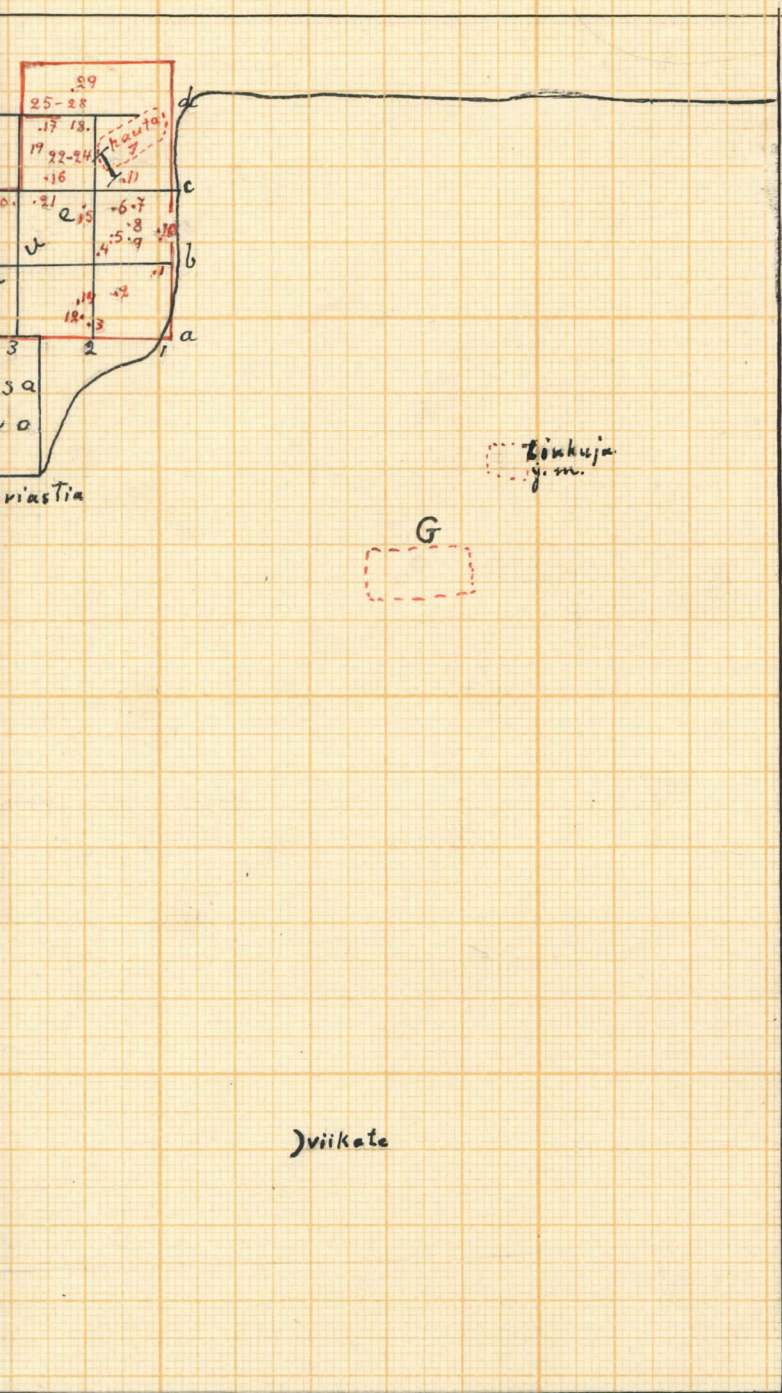
D

L

$$300 = 1$$

2.00

I.
Köyliö.
Kjuloholm.

A. Hackmanin kaivaukset v. 1925
kartanon korjattavassa lantatarhas-
sa (alueilla I ja II) Työmiesten sitä
ennen esille kaivaamat muinais-
haudat ovat rajoitetut punai-
silla pisteviivoilla ja merkityt kir-
jaimilla A-M.

Kjuloholm.

pl. 6334.

1. Västra stranden, uppfartsvägen från prämen. Ungre järnåldersgravfält på platan till höger om byggnaden i fonden. H. M. 8602.

pl. 6335.

2. Till höger ekonomihus, mellan dem ett gravfält från yngre järnåldern. H. M. 8602

pl. 6336.

3. Gödselstaden mellan ekonomihuset. Här skeletthgraver från yngre järnåldern. H. M. 8602.

pl. 6337.

4. Gödselstaden efter avslutad utgrävning.

pl. 6341a.

5. Grav 1 på gödselstadsområdet. 8602A:37-76.

pl. 6338.

6. Parti av östra skärningen av den under ombyggnad varande gödselstaden.

7. Grav 2 på gödselstadsområdet. 8602 A: 90-111. pl. 6339.

pl. 6340.

8. Grav 2 i ett något senare stadium av utgrävningen.

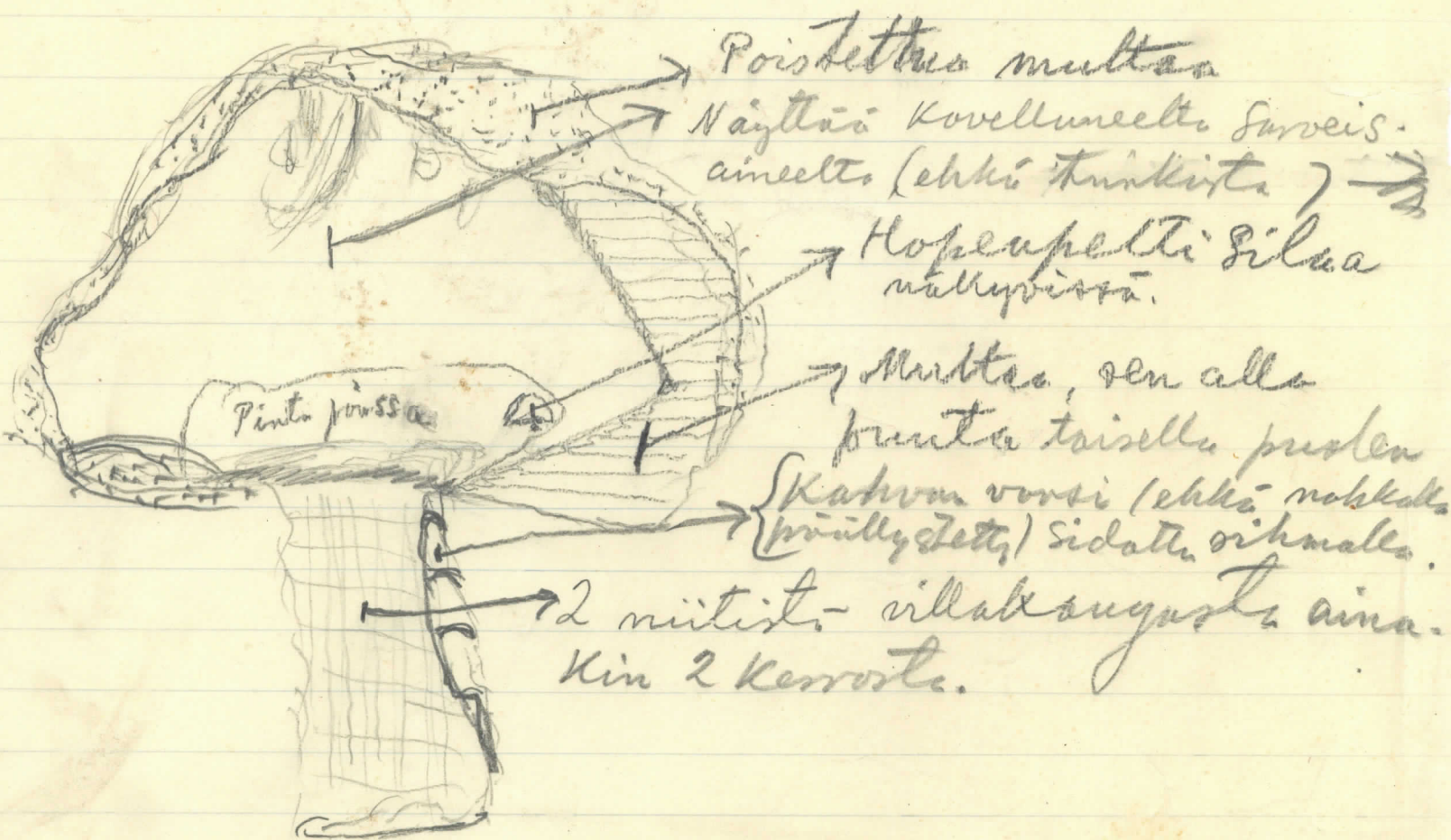
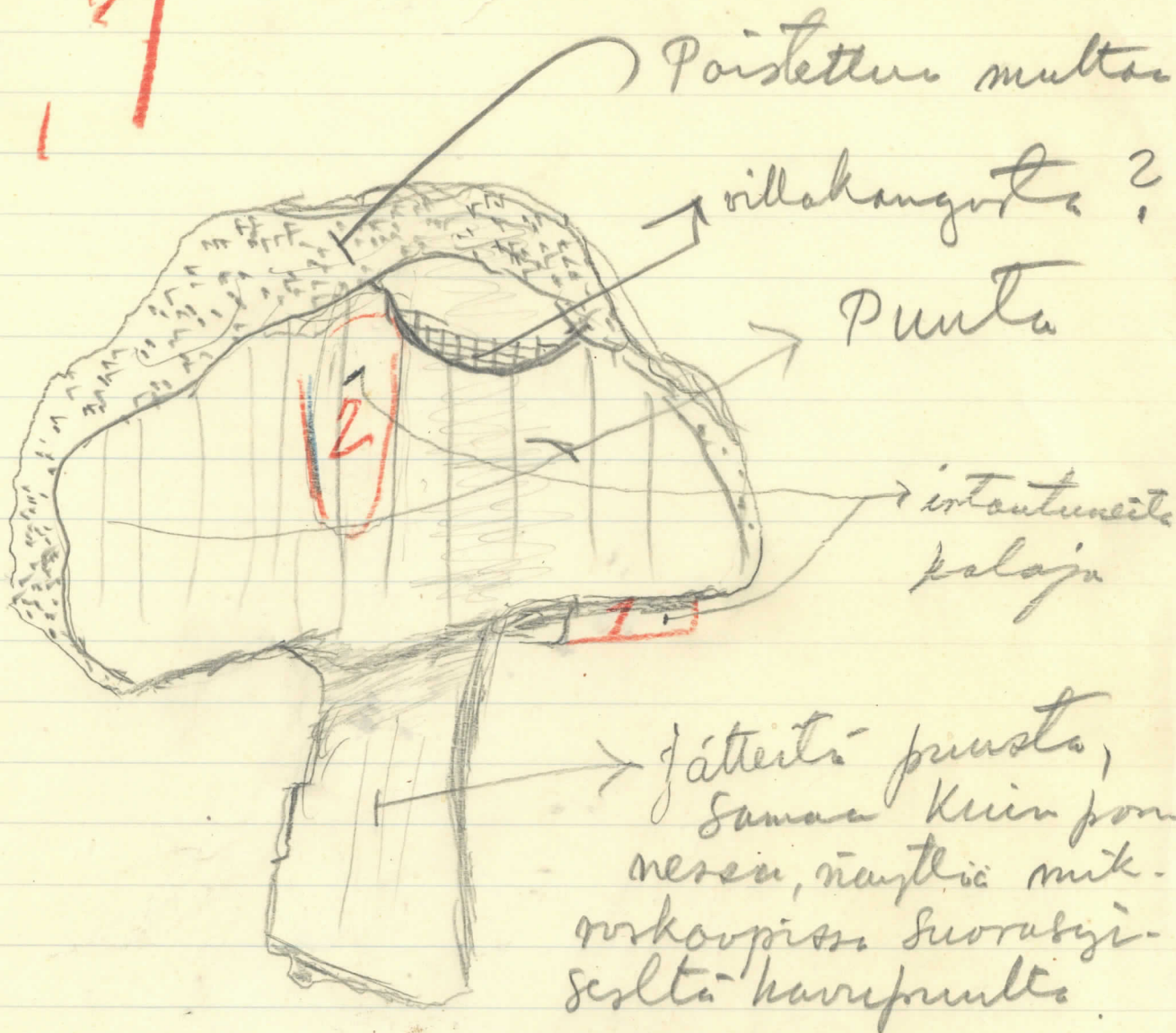
Kuigi 100, Kijulalialan

8602:130

gr J:1

Best. to my. H. Kampman

1, 1

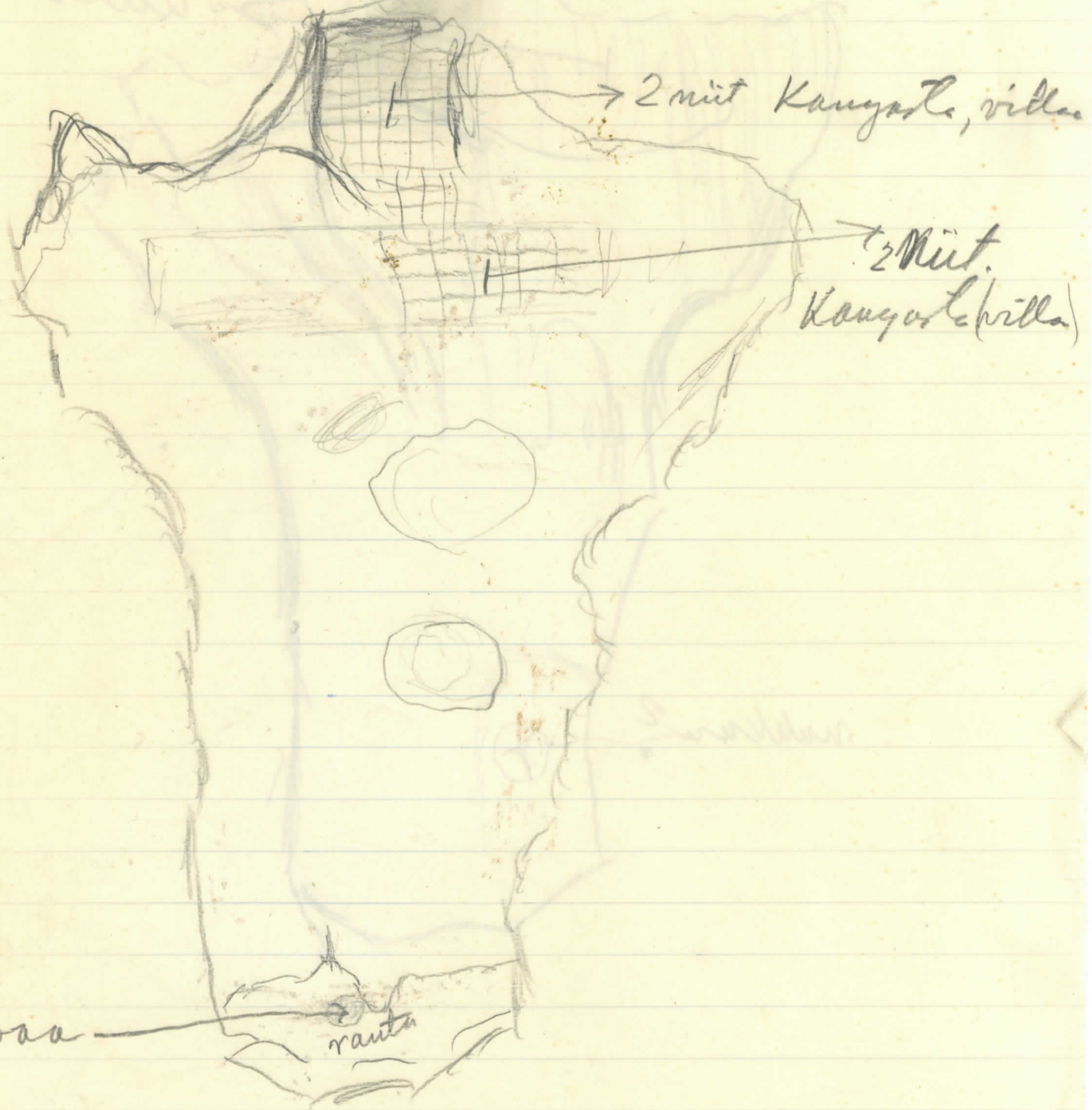
x mikroskooppinen preparaatit
näyttää mustaa pintaa (rauta + humus
ainet) jonka läheisyydessä on vilja (ehkä siis lammas-
nauha)

Köyliö, Kjalakoski

8602 130

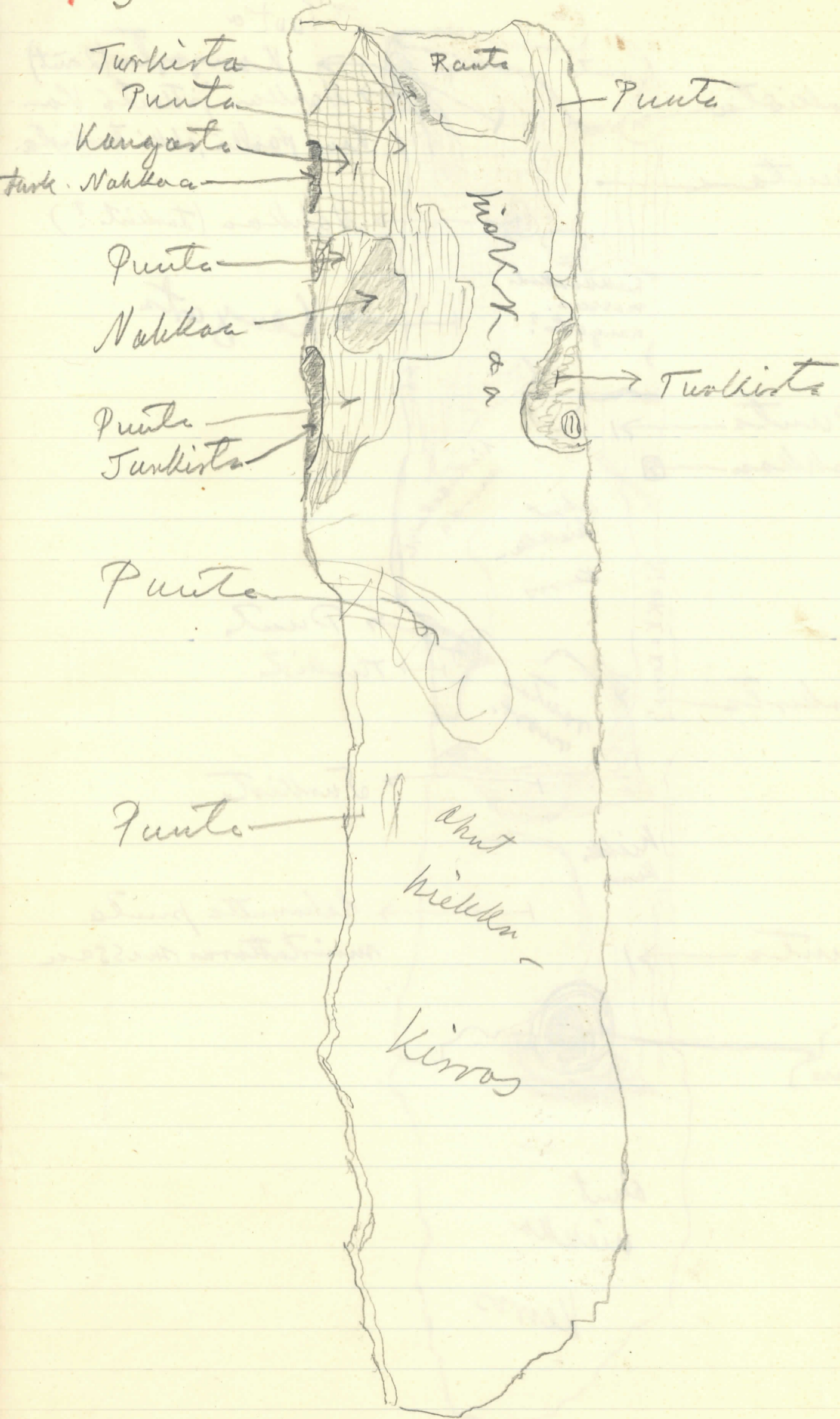
gr J(i):2

Q
R 9.

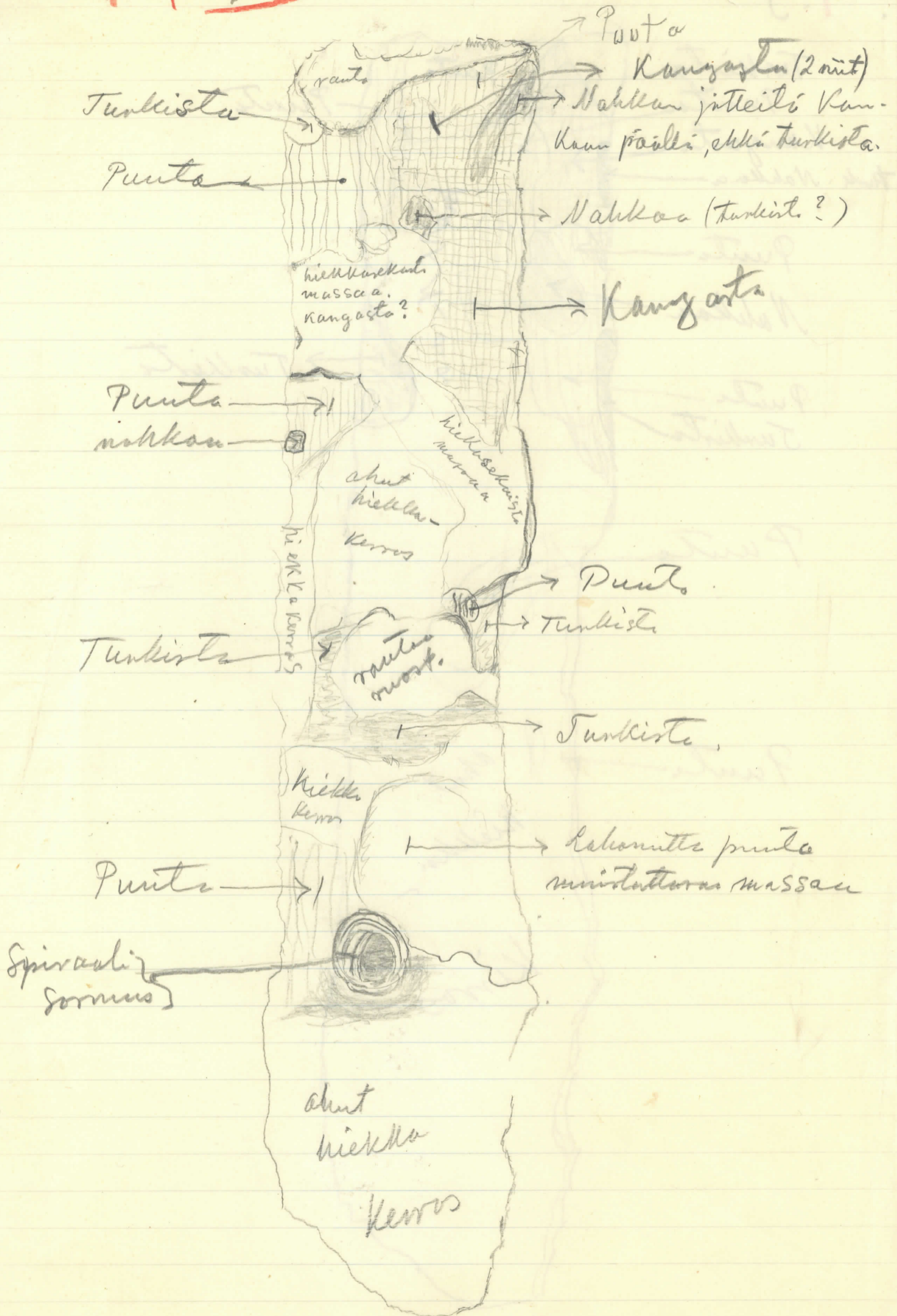

1:3

4

1 3 #

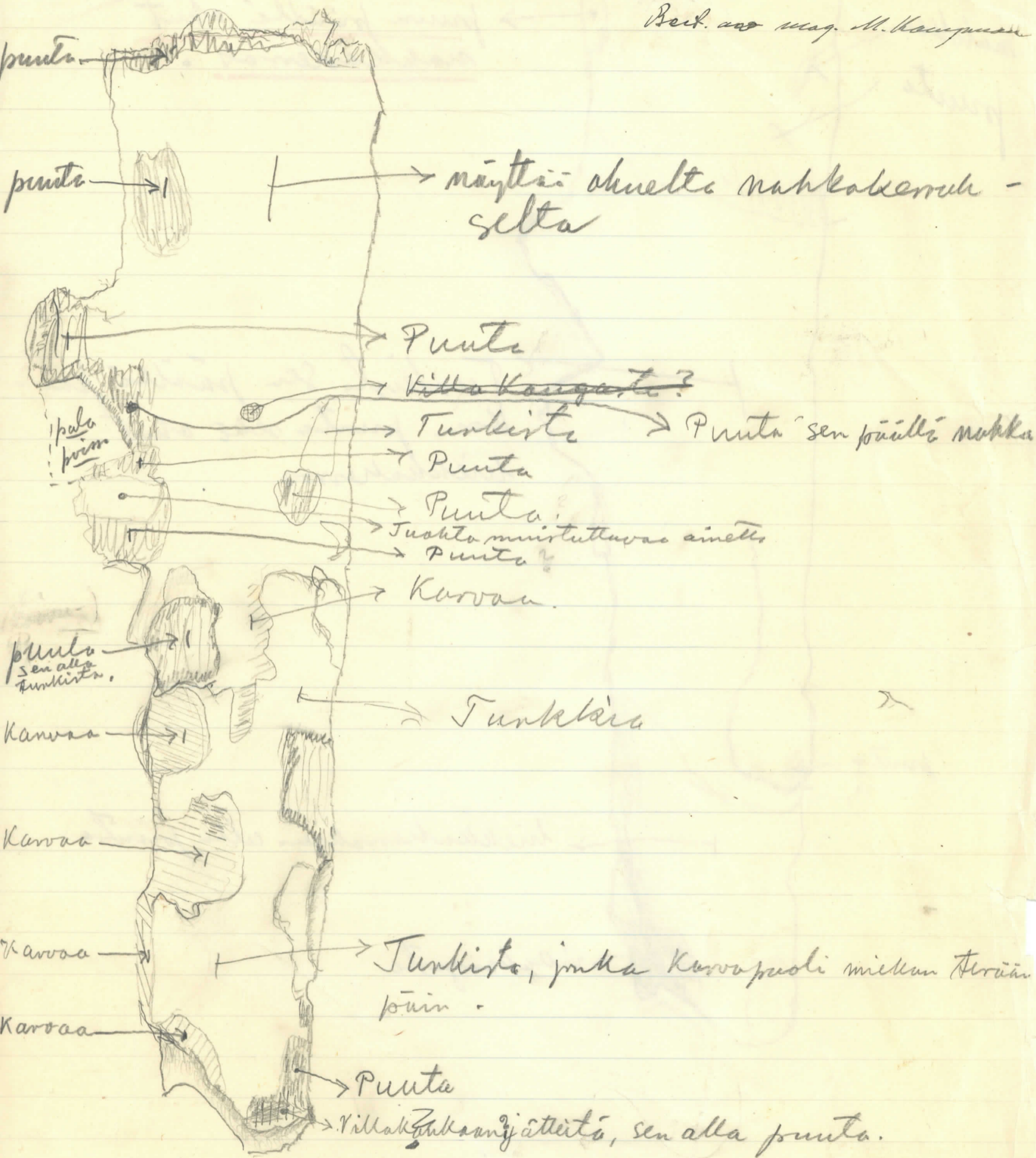

Köylä, Kijuloholm

8602:130

Gr I(i): 4

Beit. av. mag. M. Kaupman

Tuuperin sira-osa on todennäköisesti ollut Herr-
 korta, sen puällä puu (2 puoliskoa) ja Herrän
 puällä nahka.

~~34~~

Puntu

puun päällä ollut
nahkakeros.

nahkan
puntu

Tunnettu sen päällä pari-
koin puntu sekä ollut
nahkakeros

puntu

nahkakerosen alla puntu

villakangasta

Posti on myy- m. Kampman

Kajlöö, Kjusloluun

8602:136

gr J(i): 5

5 = villakangasta.)

Palmikkamaista

1 = villatankaa, ehkä kankaan jätteitä

2 = 2 mitistä villakangasta

→ Proussia

3 = villakangas-jätteitä

→ Proussia

villakangasta

villakangasta ehkä erilaista kuin
toisella puolella useammassa las-
kaksessa.

→ villasta ohut syistä karvaa tai korkeampaa
villa

→ Proussia

Käy löi, Kypseleinen
8202: Gr J(i): 7

135
Pinta Karkeampaa hiikkaa

Sisempänä multaa, väri

tumman ruskea

Alapuden muodot:

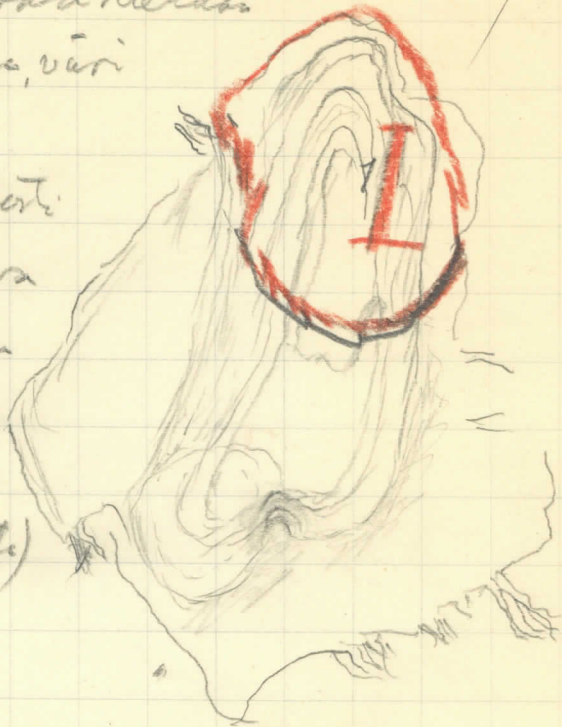
tuhta muistuttava

ohkainen kuori, sen

päällä oli karvaa

Sitten kangas (joko

puksakko tai 2 kerrosta)

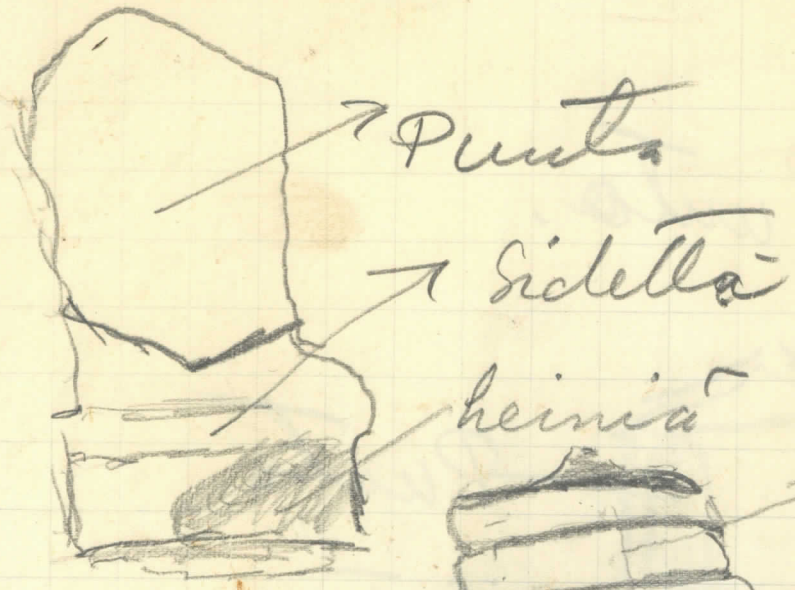
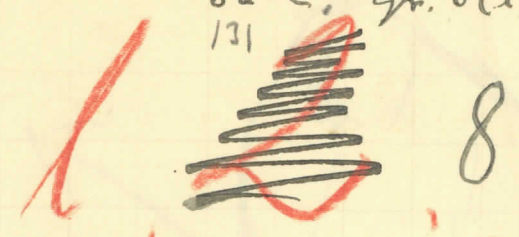

i:7 ~~I~~

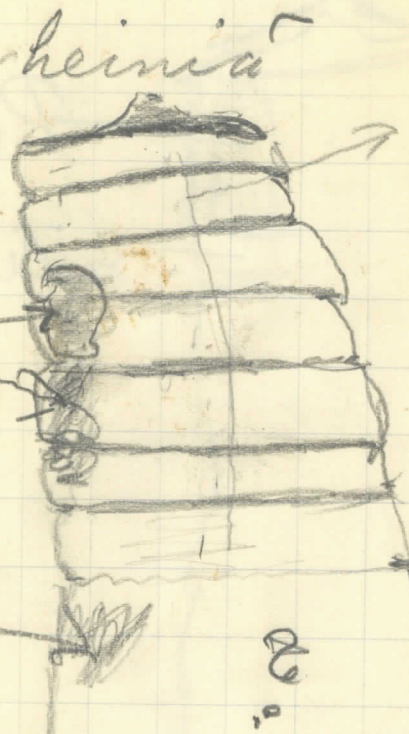

I intantti

Käyrö, Kyalalinen
8602; Gr. I(i): 8
131

heiniä
(tai viljaa)

viikotteen Sidelta, mikä
Kotajon (tai Kuntan) Korka
on säilynyt hyvin

heiniä

heiniä

heiniä

heiniä

Kjuloholms gård

i
Kjulo socken

av
Nils Cleve
1925

Kjulo träsk

Bastu

Varvrop
33

Pyntplats

Fölböx

Vagnslider

Garage

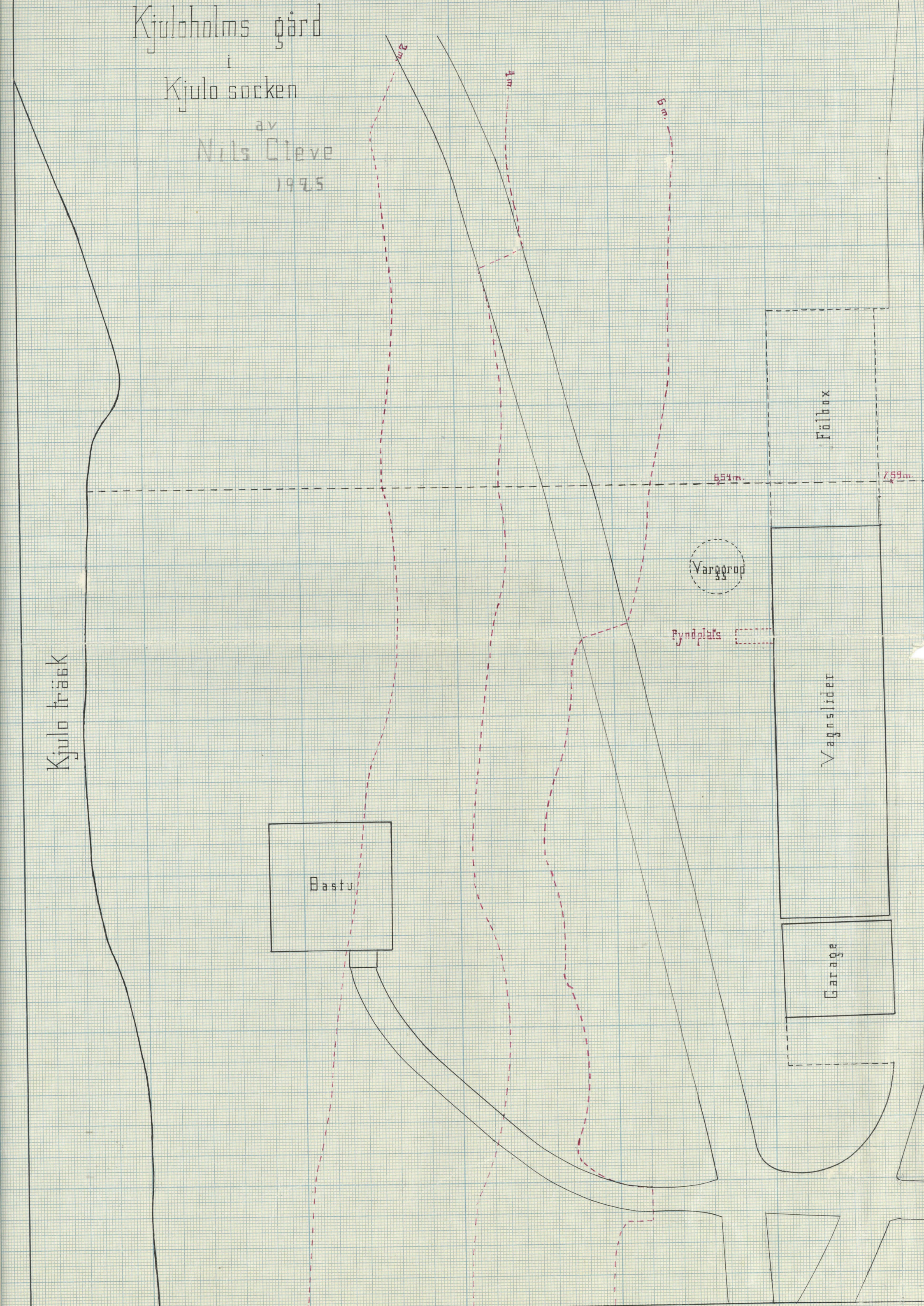
2 m

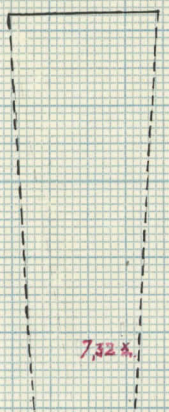
1 m

6 m

654 m

759 m

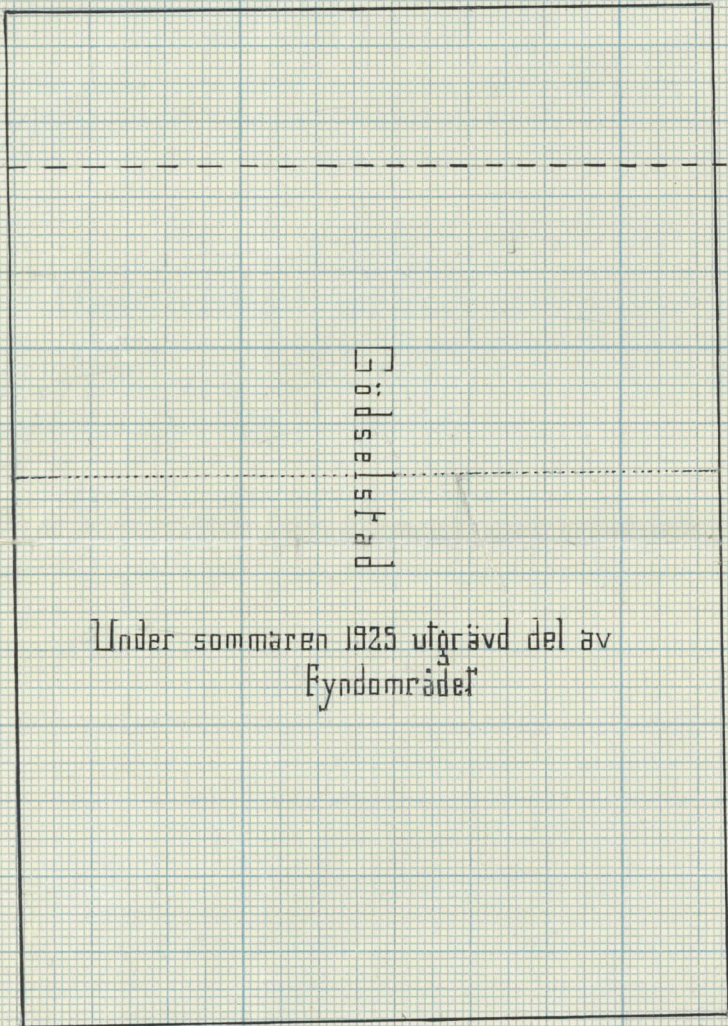

7,32 m

6,99 m

Färstall

Gödsesrad

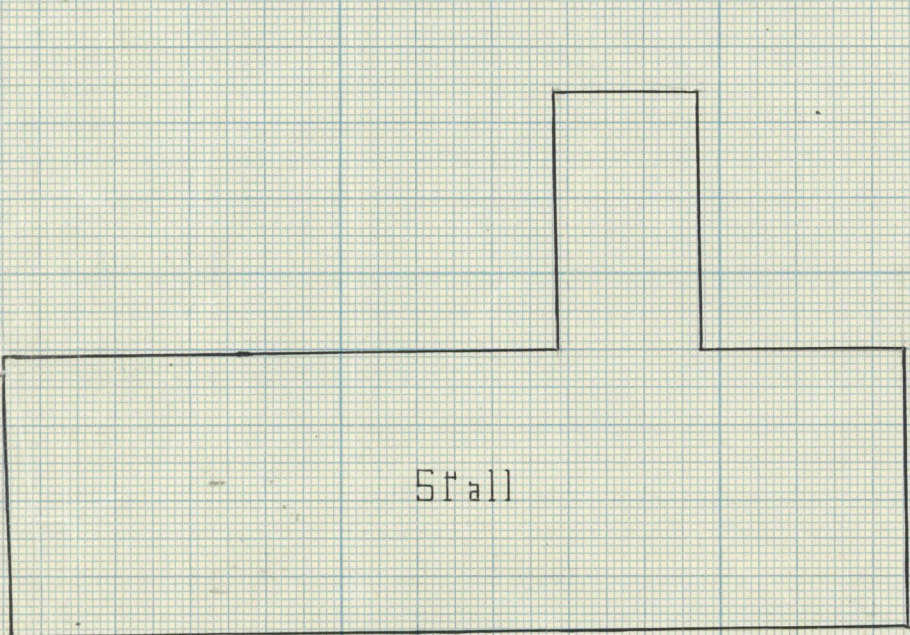
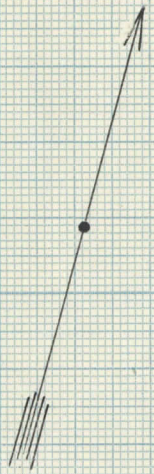
Under sommaren 1925 utgrävd del av
Ejndomrätt

7,58 m

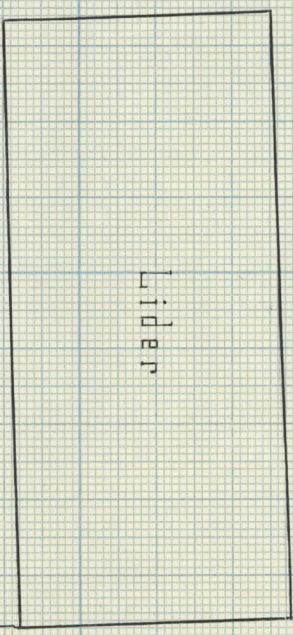
Ladugård

6,48 m

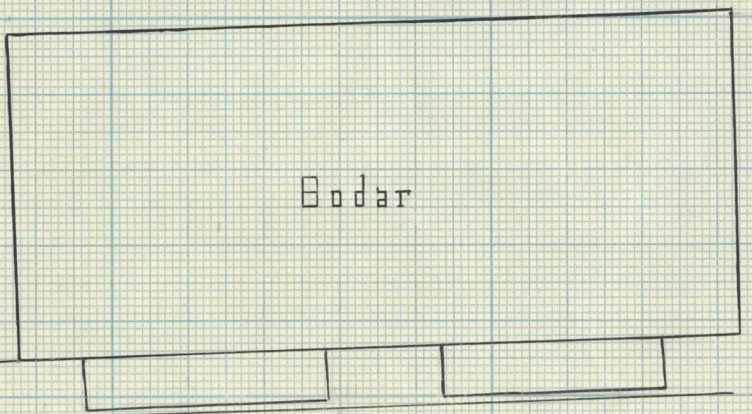
Profillinje

Stall

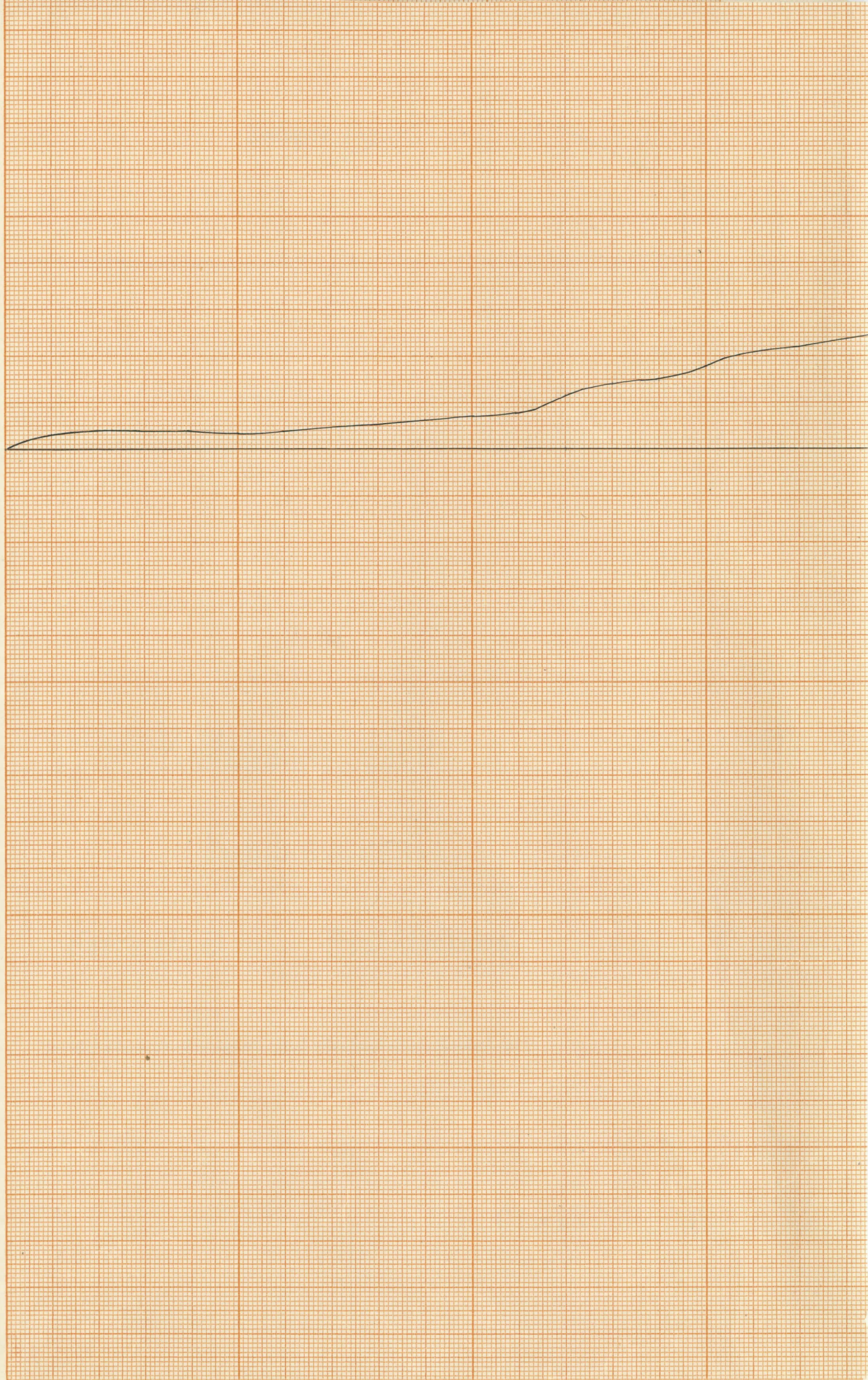

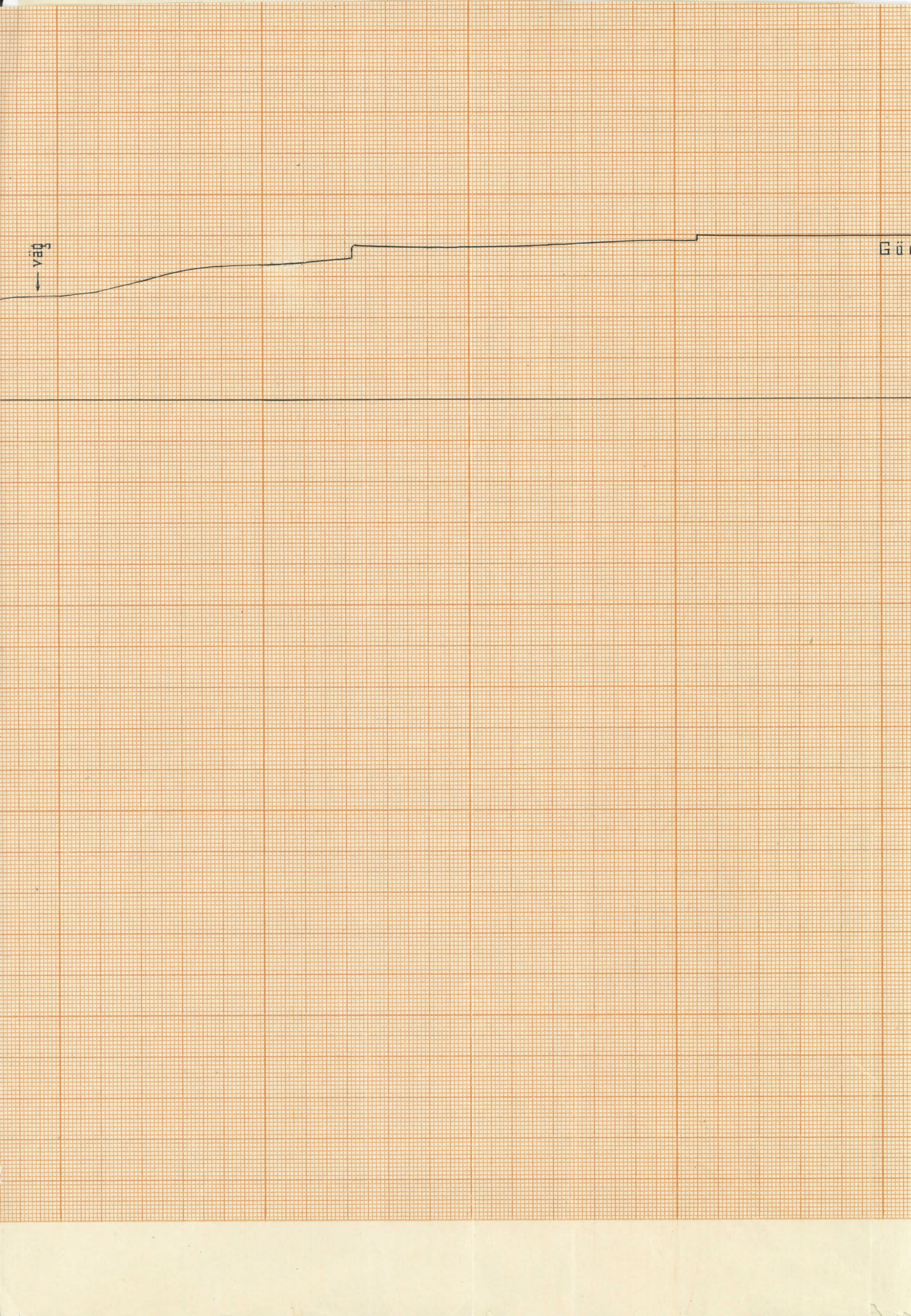
Lider

Bodar

8

selstad

Ladugård →

Kjuloholms gård
i
Kjulo socken

Kartblad B

Profiltäckning

Nils Cleve

1925